

نوجوانی و بحران هویت

مولفان:

زینب مقدم

دکتر حسین رضا طاهری

انتشارات مصفاى الوند

۱۳۹۵

مقدم، زینب ۱۳۵۸	BF
نوجوانی و بحران هویت/ زینب مقدم، حسین رضا طاهری	۷۲۴
همدان: مصفاى الوند، ۱۳۹۵	۹ ن ۲ ط
۱۴۴ ص	۱۳۹۵
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۱۳۷-۰۷-۳	
۱. نوجوانی. ۲. هویت. الف. طاهری، حسین رضا، نویسنده همکار	
۲۹۷/۴۶۲	

عنوان:	نوجوانی و بحران هویت
مؤلفان:	زینب مقدم. عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور ، دکتر حسین رضا طاهری. عضو هیات
ویراستار:	علی دانشگاه پیام نور
ناشر:	محمّد جوّیدالهی فر
چاپخانه:	انتشارات مصفاى الوند
صفحه و قطع:	روشن
نوبت چاپ:	۱۴۶- وزیرى
تیراژ:	اول
قیمت:	۱۰۰۰
تاریخ انتشار:	۷۵۰۰۰ ریال
شابک:	۱۳۹۵
	۹۷۸-۹۶۴-۶۱۳۷-۰۷-۳

کلیه‌ی حقوق برای انتشارات مصفاى الوند محفوظ است

مراکز فروش در همدان: ۱. خیابان مهدیه روبروی خانه معلم- انتشارات دانشجو

نمایندگی فروش در تهران: ۱. موسسه‌ی کتابیران، میدان انقلاب، خیابان لبافی نژاد غربی (بعد از چهار راه کارگر جنوبی)،

بعد از فروشگاه شیلات، پلاک ۲۳۷ تلفن: ۶۶۴۲۳۴۱۶-۶۶۹۲۶۶۸۷

فصل اول: دوران نوجوانی

۱- مفهوم دوران نوجوانی.....	۱
۲- نیازهای دوره‌ی نوجوانی و جوانی.....	۶
۳- مراحل نوجوانی.....	۱۰
۴- تحولات نوجوانی.....	۱۱
۴-۱- تحول جسمی.....	۱۱
۴-۲- تحول هیجانی.....	۱۳
۴-۳- تحول شناختی.....	۱۵
۴-۴- تحول عاطفی.....	۱۹
۴-۵- تحول مذهبی و اخلاقی.....	۱۹
۴-۶- تحول اجتماعی.....	۲۵
۵- نقش والدین در پیشگیری از تأثیر نامناسب گروه همسالان.....	۲۵
۶- نقش عوامل اجتماعی در هویت‌یابی نوجوانان و جوانان.....	۲۶
۷- با نوجوانان چگونه رفتار کنیم؟.....	۲۷

فصل دوم: هویت و بحران

۱- شخصیت و هویت.....	۳۱
۲- مفهوم هویت.....	۴۳
۳- عوامل مؤثر در شکوفایی هویت انسان.....	۵۰
۴- نظریه‌های هویتی.....	۵۴
۵- ابعاد هویت.....	۶۹
۵-۱- هویت فردی.....	۶۹
۵-۳- هویت اجتماعی.....	۷۰
۵-۴- هویت خانوادگی.....	۷۳
۵-۵- هویت ملی.....	۷۳
۵-۶- هویت فرهنگی.....	۷۴
۵-۹- هویت اخلاقی.....	۷۶
۵-۱۰- هویت حرفه‌ای.....	۷۶
۵-۱۱- هویت سیاسی.....	۷۶

۵-۱۲- هویت جهانی.....	۷۷
۶. مشکلات هویت‌یابی.....	۷۷
۷. انواع هویت‌یابی نوجوان.....	۷۸
۸. هویت‌یابی در دختران و پسران.....	۷۹
۹. مفهوم بحران.....	۷۹
۱۰. بحران هویت.....	۸۱
۱۱. انواع بحران.....	۸۵
۱۱-۱- بحران اعتقادی، بحران اخلاقی و بحران معنویت.....	۸۵
۱۱-۲- بحران‌های عمومی، بحران‌های اختصاصی.....	۸۸
۱۱-۳- بحران‌های انسانی، بحران‌های انسان معاصر، بحران‌های منطقه‌ای.....	۸۸
۱۱-۴- بحران هویت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی.....	۹۲
۱۲. علل و پیامدهای بحران هویت.....	۹۵
۱۳. تمدن غرب، روشنفکران و بحران هویت در ایران.....	۱۰۲
۱۴. تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر هویت دینی - ملی دانش‌آموزان.....	۱۰۵
۱۵. زنان و هویت.....	۱۱۷
۱۶. بحران هویت و تأثیر آن بر امنیت فرهنگی اجتماعی در ایران.....	۱۱۹
۱۷. دین و هویت.....	۱۲۲
فهرست منابع.....	۱۲۷

مقدمه

با توجه به تحولات سریع و گسترده در حوزه نظام جهانی، در دهه‌های پایانی قرن بیستم و اوایل قرن جدید، طرح سئوالات و مباحثی در باب هویت و ابعاد مختلف آن، آینده هویتی جوامع در ابعاد متفاوت آن و چالش‌های پیش روی آن، از جمله نیازهای ضروری و اساسی به‌نظر می‌رسد. ضرورت بحث از هویت، در این است که داشتن تعریفی از خود، اولین قدم، نه تنها در ایفای نقش، بلکه از مقدمات انسان بودن است. مطالعه‌ی تاریخ در خصوص تجربه‌های گذشته بشری و مطالعه‌ی فرهنگ‌های گوناگون و جامعه‌شناسانه، دلالت بر یک اصل کلی دارد؛ اگر تکلیف مقوله هویت، در میان یک گروه یا ملت معلوم باشد و در خصوص حدود آن، اجماع نظری کلی حاصل شود، اولاً تک تک افراد، احساس اعتماد به نفس می‌کنند و ثانیاً جامعه و گروه به‌طور کلی جهت و هدف خود را مشخص می‌کند چرا که هویت از نیازهای روانی انسان و پیش نیاز هرگونه زندگی اجتماعی است.

اصولاً زندگی اجتماعی بدون وجود راهی برای دانستن اینکه دیگران کیستند و بدون نوعی درک از اینکه خود ما کیستیم، غیرقابل تصور است و این آگاهی به وجود خود و پی بردن به کیستی و هویت خود نیز از خلال ارتباط با دیگر جوامع و مسامحه‌ناپذیر است. دست می‌آید و ساخت یک معنا از هویت یک امر اساسی و مرکزی در رشد انسان به‌شمار می‌آید. یافتن معنایی از خود و درک جایگاه خود در جهان و بافتی که فرد در آن زندگی می‌کند، این معنیت را به افراد ارزانی می‌دارد که چه چیزی در زندگی ارزش پیگیری دارد و مبنایی در اختیار مردم می‌گذارد تا دریابند که باید چه کنند و چگونه به ارزیابی اعمال خود بپردازند که الگوی آشنای این نگرش، ایده کهن "جایگاه و وظایف من" است.

در این خصوص در جوامع سنتی پیوند تنگاتنگ فضا، زمان و فرهنگ در یک مکان یا محل و سرزمین معین، نیازهای هویتی را به خوبی تأمین می‌کرد و انسان‌ها درون دنیاهای اجتماعی کوچک، محدود، پایدار و منسجم خود به هویت و معنای مورد نیاز خود به آسانی دست می‌یافتند، ولی فرایند جهانی شدن با پاره کردن این پیوند و نفوذپذیر کردن و فرو ریختن مرزهای مختلف زندگی اجتماعی، آن دنیاها را به شدت متزلزل و حتی نابود کرد. تحت تأثیر

این دگرگونی‌های بنیادین، امکان هویت‌یابی سنتی بسیار کاهش یافته و نوعی بحران هویت و معنا پدیدار شده است به گونه‌ای که از ویژگی‌های هزاره سوم، جریان شتاب آلود زندگی است. حوادث و رویدادهای گوناگون، آنچنان با سرعت پدید می‌آید که هر نوع فرصت تفکر و تأمل برای سیر در دنیای درون و جهان برون را از آدمی سلب می‌کند و حاصل این تعلل آدمی، نداشتن انگیزه کافی برای اندیشیدن راجع به ضروریات زندگی‌اش است. پیامد این روند تصاعدی، پردازش انسان در قالب بیگانگی با خود و جهان خارج از خویش شدن است. که زمینه‌های بروز بحران هویت را پدیدار می‌سازد. این بحران در جامعه ایران، نتیجه تلاقی سه فرهنگ ایرانی، اسلامی و غربی و تقابل آنها با یکدیگر طی سال‌های متمادی بوده و چالش‌ها و آسیب‌های جدی را در شکل‌گیری هویت ایرانی به وجود آورده است.

در حقیقت تقابل زندگی مدرن با سنت‌های بومی، آنچنان روند شتاب آلودی به خود گرفته که فرصت جایگزینی فرهنگ و شکل گرفتن ساختارها و نهادهای منطبق بر مقتضیات زمانی و فرهنگ بومی را سلب کرده است؛ به‌طوری‌که افراد جامعه دشوارترین شرایط را از لحاظ اجتماعی شدن و فرهنگ‌پذیری، تحمل می‌کنند و با نوعی ناهنجاری و یا بی‌هنجاری دست به گریبانند که نتیجه آن بروز بحران هویت است. بحران هویت، انسجام گروه‌های فرهنگی و اجتماعی را در جامعه از بین برده و امنیت فرهنگی کشور را با تهدید مواجه می‌کند. تهدید فرهنگی و اجتماعی نیز امنیت ملی کشور را از بین می‌برد. حلی با تهدید مواجه می‌سازد.

در نهایت با توجه به اینکه شکل‌گیری هویت ویژگی اصلی دوره نوجوانی است و اتخاذ این چارچوب است که باعث ایجاد یک وحدت درونی در عین تفاوت و ارزش‌های شخصی و گروهی می‌شود و بحران آن نیز بیشتر در اواخر دوره نوجوانی و تجربه به اینکه ناتوانی در کنار آمدن با این بحران نوجوان را به سردرگمی هویت و بحران نقش، اختلال رفتاری، بزه‌کاری، فرار از خانه، روان‌پریشی و... می‌کشاند لذا مسئله بحران هویت یک معضل برجسته در جامعه امروز ما نام گرفته است. بحران هویت زمانی آسیب‌زاتر می‌شود که شکاف و فاصله بین فرد گذشته‌اش بیشتر شود و این اتفاق عایدی ندارد جز وسیع‌تر شدن خط قرمز جرم به ویریه در قشر نوجوان و جوان جامعه که به اعتقاد جرم‌شناسان و صاحب نظران پهن تر شدن خط قرمز جرم در نتیجه بحران هویت در درجه اول به کم‌کاری و غفلت مسئولان و نهادهای فرهنگی باز می‌گردد؛ غفلتی که گاهی جبران‌ناپذیر است و در نتیجه آن جرایمی در جامعه شکل می‌گیرد یا گرفته که گاه روح جمعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و گاه اثرات آن سال‌های سال بر روح و روان جامعه رسوخ می‌کند.

مطالب این کتاب در دو فصل گنجانده شده است. در فصل نخست به بیان مفاهیم نوجوانی و ویژگی‌های آن و در فصل دوم به شخصیت، هویت، انواع هویت، نظریات هویتی، بحران، انواع بحران، علل ظهور، آثار و نتایج و راهکارهای برخورد با آن پرداخته شده است.

زینب مقدم

دکتر حسین رضا طاهری

www.ketab.ir